

**Снагощенко А.О., Перепелиця В.О.,
Навчально-науковий інституту права
Сумського державного університету**

ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ КАТЕГОРІЙ «ГОСПОДАРСЬКА» ТА «ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Для дотримання права людини і громадянина на заняття не забороненою законом підприємницькою та господарською діяльністю потрібно відмежувати ключові категорії. Категоріальний апарат тієї чи іншої галузі є важливим інструментарієм не лише для нормотворення, але і для виникнення певних проблем та колізій при застосуванні тієї чи іншої норми. Економічна сфера є однією із рушійних сил існування держави узагалі, а дискусії щодо основних засад її регулювання точаться і донині. Відшукування ідеальної пропорції для імперативу і диспозитивну у регулюванні цього питання також постає перед вченими. Впровадження нової економічної системи зумовило необхідність формування і нового категоріального апарату— іменувати нові явища, що охоплювали б продаж, надання послуг.

Як пише В.М. Махінчук, історії відомі проекти підприємницького, комерційного, торгового кодексів. Чинний на сьогодні Господарський кодекс викликає не менше дискусій, зокрема про його доцільність, співвідношення понять «господарська діяльність» та «підприємництво»[1, с. 99]. Також важливим є визначення співвідношення понять «суб'єкт господарського права», «суб'єкт господарювання», «суб'єкт підприємницької діяльності», «некомерційний суб'єкт господарювання» [2, с. 114].

Вказані поняття є тісно пов'язаними, однак сфера їхнього співвідношення завжди різна. Так, вони виступають складовою одне одного, в іншому випадку

перетинаються за змістом у певній частині, що ускладнює виокремлення суспільних відносин, що є предметом регулювання господарського права.

Аналізуючи вказані поняття перш за все слід звернутися до законодавства. Так, ч. 1 ст. 3 Господарського кодексу України (ГК України) зазначається, що під господарською діяльністю у цьому Кодексі розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність[3].

Деякі норми кодексу важко назвати інформативними по суті, як наприклад дефініція суб'єктів господарювання як осіб, що здійснюють господарську діяльність (ст.55ГК України) [3].

Більш ґрунтовною, як ми вважаємо, у даному випадку правова доктрина. Такі вчені як О.М. Вінник [4] та Г.В. Смолин [5] дотримуються позиції щодо пріоритетності поняття господарської діяльності. Перша позиція сходиться до визначення господарської діяльності як такої суспільно-корисної діяльності суб'єктів господарювання щодо виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою їх реалізації та за плату і здійснюється професійно.

Г.В. Смолин доповнює ознаки господарської діяльності реєстрацією, задоволення суспільних потреб [5, с. 19].

Характеризуючи співвідношення понять господарська та підприємницька діяльність доцільно звернути увагу на ч.2 ст. 3 ГК України, відповідно до якої, господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – підприємцями. Також, положеннями вказується господарську діяльність, метою якої не є одержання прибутку. Слід погодитися з думкою В.М. Махінчук, що не досить зрозумілою є позиція законодавця стосовно виокремлення підприємницької та некомерційної господарської діяльності, коли ЦК України передбачає існування підприємницької та

непідприємницької дальності [1, с. 101]. В такому разі імовірним також є поділ на комерційні та некомерційні господарюючі суб'єкти. Як на те вказує О.В. Гарагонич [6, с. 86].

Цікавим є той факт, що Податковий кодекс України [7] визначальною рисою господарської діяльності визначає саме спрямованість виготовлення та продаж задля одержання прибутку, що фактично ототожнюється поняттю підприємницької відповідно до положень ГК України.

О.В. Гарагонич вказує на те, що підприємницька діяльність є видом господарської [6]. Г.В. Смолин, на нашу думку, доволі вдало зазначає, що підприємництво здійснюється у формі господарської діяльності і є її різновидом. Відповідно ці поняття за змістом співвідносяться як часткове з цілим і є нерівнозначними. Тобто, на підприємницьку діяльність поширюються норми, що регулюють господарську діяльність, однак з урахуванням комерційної специфіки [5, с. 35]. Інші вчені піднімають питання недоцільності застосування поділу господарської діяльності на комерційну (підприємництво) та некомерційну, зокрема на вибірковість віднесення тих чи інших суб'єктів до підприємців. Так, наприклад, виникає питання: чому суб'єктам господарювання у сфері медицини дозволено мати статус підприємця, а схожим із ними суб'єктам господарювання, що надають послуги у сфері вищої освіти, дозволено лише здійснення некомерційного господарювання? При цьому потенційна суспільна небезпека від порушень правил та законодавства при наданні медичних послуг є більшою, ніж при наданні освітніх послуг. Таке порівняння є черговим аргументом на користь скасування виключно некомерційного статусу ВНЗ [8, с. 147].

Таким чином, підприємництво доцільно вважати як самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється з метою одержання прибутку.

Отже, можемо зробити висновок, що підприємницька діяльність є різновидом господарської діяльності, характерною рисою якої є наявність мети —

отримання прибутку. Іншу частину господарської діяльності, що не охоплює підприємницьку є саме некомерційна діяльність. Отже, законодавче закріплення понятійного апарату у сфері господарських відносин та узгодження термінів мають місце бути.

Список використаної літератури:

1. Махінчук В.М. Розмежування понять господарської та підприємницької за законодавством України: В.М. Махінчук/ Університетські наукові записки. — 2012. — № 3. — С. 97-103.
2. Деревянко Б. Комерційний статус суб'єктів господарювання, що надають послуги у сфері освіти / Б. Деревянко // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 8. — С. 114—118.
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 436—IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22. — Ст. 144.
4. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій / О.М. Вінник. — К.: Атіка, 2004. — 624 с.
5. Смолин Г.В. Господарське право України: Загальна частина: навч. посібн./ Г.В. Смолин. — [2-ге в д., перероб.]. — Львів: ЗУКЦ, 2011. — 428 с.
6. Гарагонич О.В. Класифікація суб'єктів підприємницької діяльності / О.В. Гарагонич // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Право. — 2003. — Вип. 3. — С. 86–90.
7. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755—VI / Верховна рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 13-14, № 15-16, № 17. — Ст. 112.
8. Деревянко Б.В. Надання освітніх послуг: правовий статус суб'єктів : монографія / Б.В. Деревянко ; МВС України, Донецький юридичний інститут. — Донецьк : Видавничий дім «Кальміус», 2011. — 335 с.